

**Diachenko A. V. The role of mystical refreshment and special beauty in a special setting**

*One of the important roles in deciding the formation of ideology belongs artistic culture, including its spiritual component – art. Art was the subject of philosophical studies since ancient times, there are many different theories of art, but you can not say that his substance, specificity, social significance fully understood that there was no discussion of his understanding. This phenomenon of human life is too complex and multifaceted to be able at some point to create its complete and final theory.*

*The process of socialization, which forms the personality and contributes to its development and the process of personal fulfillment largely depends on its creativity, communicative, development self-consciousness. All these tasks are designed to solve the art. Theory, which was developed states interdependence of society and art belong to Plato, J. J. Rousseau, Nietzsche, J.-M. Guillot, K. Mannheim, H. Ortega y Gasset and others. Today art education is a means of self-identity and way of solving vital problems of modern man. His role in shaping the world has been growing steadily since to counter phenomena spirituality, immorality is possible only by creating awareness of the importance and priority of universal values, improve creativity, desire for knowledge. But art educates, enlightens, enables to understand the world through his figurative expression in word, in sound, color, and after that, and create your image of the world that a priori can not contain destructive concepts. Please note that the artwork not only affect the area of human feelings, they simultaneously influence the human mind, turning it holistically.*

*In this paper, the basic aspects of the impact of arts education in shaping the worldview of modern man and proved transformative, educational function of art education, reviving the role of art for the individual. The article reveals the question what impact the outlook separate art form at different ages, and shows the need for arts education in the life of modern man and the desire for its knowledge. After cultured man – is not the man that taught spiritual values by force, especially a person who receives communion with the art of joy, feel the fullness of life, happy harmony of his “I” and the world, drawing spiritual energy of the paintings of artists, poetic lines, creations of sculptors.*

**Key words:** art, philosophy, art education, self, artist, artwork, personality.

УДК 373.3/5(001.36:2000)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-1.25>

Загородня А. А.

**ШКІЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ  
У КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ**

*Проаналізовано процес запровадження профільного навчання в шкільну освіту України в період з 2000-х років ХХІ століття й по сьогоднішній день. Наведено перелік нормативних документів, що регламентують реформи освіти й загальної середньої освіти в Україні, а саме: Постанову Кабінету Міністрів “Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання” (2000 рік); Національну доктрину розвитку освіти (2001 рік); Концепцію профільного навчання у старшій школі (2003 рік); Закон України “Про загальну середню освіту” (2017 рік); Національну стратегію розвитку освіти на період до 2021 року (2013 рік); План пріоритетних дій Уряду до 2020 року (2017 рік). Визначено особливості протікання процесу профілізації змісту навчання в старшій загальноосвітній школі. Окреслено пріоритетні завдання щодо запровадження профільного навчання в шкільну освіту України, які наведені в цих документах. Охарактеризовано профілі навчання в старшій школі, як-от: науковий; прикладний; художньо-естетичний; спортивний. Описано тенденції втілення профільного навчання в освітній процес шкільної освіти України. Проаналізовано проект Типового навчального плану для учнів 10–11 класів, що пропонує суттєво іншу систему створення навчального плану для школи. Представлено інформацію щодо інтеграції вузьких спеціалізованих шкільних навчальних предметів в один, серед яких розрізняють такі: “Людина і суспільство”, “Людина і світ”, “Людина і природа”. Проаналізовано перспективні ідеї щодо запровадження та розвитку профільного навчання в освіту старшокласників. Окреслено структуру профільної середньої школи. Наведено перелік закладів середньої освіти, що здійснюють підготовку учнів за професійним спрямуванням.*

**Ключові слова:** диференціація, загальна освіта, Закон України, зміст освіти, профільне навчання, старша школа, учні.

Розвиток України як суверенної, демократичної держави неможливо уявити без повноцінного розвитку освіти – потенційної основи науково-технічного й соціального прогресу, економічного зростання, добробуту й безпеки суспільства. Тим більше, що нова, постіндустріальна (інформаційна) епоха, в яку вступає сучасний світ, – це епоха інформації, знання, інтелекту, отже, і роль освіти сьогодні кардинально зростає. Саме тому важливим є вивчення історичного досвіду розвитку й запровадження профільного навчання в шкільну освіту України у 2000-х роках.

Проблема запровадження профільного навчання в шкільній освіті України була предметом досліджень таких науковців, як С. Гончаренко, Г. Селевко, П. Сікорський (термінологічне поле профільного навчання); О. Бугайов, П. Сікорський, Н. Ничкало, І. Унт, О. Ярошенко (вивчення рівнів, форм і видів профільного навчання); В. Володько, О. Горіна, П. Сікорський, М. Солдатенко та ін. (закономірності, принципи, умови ефективності індивідуалізації та диференціації навчання); Г. Авчіннікова, О. Барановська, Г. Васківська, С. Дятленко, С. Закірова (диференціація змісту навчання школярів і профільна підготовка); державна освітня політика щодо організації профільного навчання й змісту шкільної освіти в радянській Україні (Л. Березівська); соціально-професійний вибір учнів (М. Піддячий) та ін.

**Мета статті** полягає у вивченні історичного досвіду розвитку й запровадження профільного навчання в шкільну освіту України у 2000-х роках.

Першим кроком у реформуванні системи середньої загальної освіти у 2000-х роках стала прийнята 16.07.2000 Постанова Кабінету Міністрів “Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання” [9]. У преамбулі зазначалося, що перехід до дванадцятирічного терміну здобуття загальної середньої освіти зумовлено приведенням вітчизняних освітніх стандартів у відповідність до норм світового співтовариства: це було однією з рекомендацій Ради Європи щодо освітніх реформ в Україні. Збільшення терміну навчання мало резонанс у суспільстві. На його думку, 12-річне навчання призведе до розтягнутості шкільної програми та затримуватиме соціалізацію учня і його вихід на ринок праці. У 2000–2001 навчальному році в дію вводиться нова система оцінювання знань учнів за 12-бальною шкалою та семестровий контроль. Зміна критеріїв оцінювання дала змогу подолати таке явище, як другорічництво.

У 2001 році відбувся II Всеукраїнський з'їзд працівників освіти, на якому ухвалено, а згодом і затверджено Президентом України Національну доктрину розвитку освіти – стратегічний план, створений як джерело для групи законодавчих актів, як дороговказ фундаментальних змін. У ній головною метою визначено модернізацію галузі відповідно до потреб XXI століття. Перед освітою постала низка проблем, які потребують не лише мобілізації ресурсів, а й істотної корекції державної політики щодо розвитку галузі [11].

У 2003 році в системі шкільної освіти відбулося важливе перетворення: затверджено Концепцію профільного навчання у старшій школі, яка формується під знаком гуманітаризації, пріоритету і свободи особистості. Її було розроблено Інститутом педагогіки НАПН України та затверджено Рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 25.09.2003 № 10/12-2 [8].

У 2003–2004 роках диференціація змісту освіти в старшій школі була введена лише в тих закладах освіти, де є готовність до цього: належна технічно-матеріальна база, володіння педагогами певними технологіями навчання, програмно-методичне забезпечення, мотивація учнів. Почали застосовуватися різноманітні форми організації диференціації змісту освіти в старшій школі: внутрішніх – профільних класів у загальноосвітніх закладах освіти; профільних груп у багатoproфільних загальноосвітніх закладах освіти; профільного навчання за індивідуальними навчальними планами та програмами; динамічних профільних груп (у тому числі різновікових); зовнішніх – міжшкільних профільних груп; профільних шкіл інтернатного типу; опорних шкіл; навчально-виховних комплексів; міжшкільних навчально-виробничих комбінатів; загальноосвітніх закладів освіти на базі закладів вищої освіти, а також упровадження різнорівневих вимог до знань і вмінь старшокласників відповідно до їхніх освітніх потреб, зумовлених орієнтацією на майбутню професію [2; 8, с. 73–74].

З 2003 року для учнів старших класів поступово вводиться тестування замість вступних іспитів до закладів вищої освіти, а у 2005 р. утворено Український центр оцінювання якості освіти й започатковано зовнішнє незалежне оцінювання (тест ЗНО) [3] з української мови, математики та історії України, які були обов'язковими для вступу в заклад вищої освіти, а інші дисципліни, що необхідні для вступу до закладу вищої освіти, абітурієнти мали можливість обрати за власним бажанням. Уже з 2008 року проходження ЗНО стало обов'язковою умовою для вступу до закладу вищої освіти.

У 2009 році затверджено нову редакцію Концепції профільного навчання, згідно з якою профільна старша школа створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування в школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Отже, профільна школа реалізуватиме принцип особистісно-орієнтованого навчання.

Профільне навчання розпочинається здебільшого на старшому ступені середньої загальноосвітньої школи й у 8–9 класах спеціалізованих шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів, колегіумів [1]. Розрізнять такі профілі навчання в старшій школі: науковий (філологічний, фізико-математичний, біолого-технічний, біолого-хімічний, історико-суспільствознавчий тощо); прикладний (агрохімічний, сільськогосподарський, хіміко-технічний, економічний, фізико-технічний тощо), художньо-естетичний (музичний, образотворчий, вокальний, акторський, хореографічний та інші); спортивний (за видами спорту).

У 2010 році Верховною Радою України внесено зміни до Закону України “Про загальну середню освіту” [5], якими встановлено 11-річний термін навчання для здобуття загальної середньої освіти, дозволено дистанційне навчання, створення спеціальних класів для навчання дітей з особливими потребами. Для збереження мережі сільських шкіл від закриття до Закону “Про загальну середню освіту” внесено норму, яка набере чинності на початку 2011 року, щодо існування класів наповненістю не менше ніж три учні (порівняно з попередньою нормою – щонайменше п'ять чоловік у класі).

У 2014 році керівництво МОН заявило про намір здійснити перехід до 12-річної загальної середньої освіти з такою структурою: 5 років – початкова школа, 4 роки – основна середня школа, 3 роки – старша (профільна) школа.

Вагомим кроком на шляху реформування освітньої галузі стала прийнята у 2016 році Концепція Нової Української школи, згідно з якою [7] структура нової профільної середньої школи складається з двох циклів, а саме: 10 клас (1 цикл навчання), 11–12 класи (2 цикл), що загалом займає 3 роки навчання.

До закладів загальної середньої освіти, що здійснюють навчання за професійним спрямуванням, зараховують ліцеї академічного та професійного спрямування. Ліцеї академічного спрямування охоплюють учнів

певним профільним циклом дисциплін за стандартами їх поглибленого вивчення. Натомість ліцеї професійного спрямування охоплюють певним профільним циклом професійних курсів за стандартами, передбаченими для їх професійної сертифікації. Крім того, ці ліцеї надають додаткову можливість для тих, хто планує вступати до закладу вищої освіти, за наявності не менше ніж 14 таких осіб, пройти цільове додаткове навчання за програмами поглибленого вивчення спорідненого цьому ліцею предметного профілю.

Акцентується увага не лише на профільному змісті навчання, а й на структурному відокремленні III ступеня загальної середньої освіти від школи як такої у формат окремих закладів виключно для старшокласників (10–12 класи). Означена Концепція зорієнтована на організацію діяльності старшої школи (10–12 класи) виключно як окремої ланки національної системи загальної середньої освіти.

У старшій школі застосовують такі типи профілізації змісту навчання: 1) навчальні предмети поділяються на окремі галузі знань (гуманітарні, фізико-технічні, природничі); 2) до обов'язкових предметів додаються предмети, які учні вивчають за власним вибором. Також здібні учні мають можливість паралельно з курсом середньої школи вивчати певні предмети, які викладаються у відповідних закладах вищої освіти.

Протягом 2017/2018 навчального року Міністерство освіти і науки України активно долучалося до нормативно-правового забезпечення діяльності сфери професійної освіти в Україні. Отже, 05.09.2017 прийнято нову редакцію Закону України “Про освіту”, у якому визначено мету профільного навчання, що передбачає формування й розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоспроможності на ринку праці та мобільності й перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [6].

Унаслідок прийняття Закону України “Про освіту” (2017 рік) у 2018 році Колегією Міністерства освіти і науки схвалено проект концептуальних засад реформування профільного навчання “Сучасна професійна освіта” [3; 6]. Головна мета проекту – створення ефективної системи професійної освіти та навчання як основи економічного добробуту держави, складника сталого розвитку суспільства, запоруки професійної самореалізації та неперервного професійного розвитку особистості впродовж життя відповідно до її інтересів і потреб економіки України.

Національна стратегія розвитку освіти на період до 2021 року затверджена Указом Президента України № 344/2013, План пріоритетних дій Уряду до 2020 року затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р [10; 12]. На виконання завдань, визначених у даних документах, розпочато модернізацію мережі закладів професійної освіти, яка передбачає оптимізацію малокомплектних закладів з контингентом учнів менше ніж 300 осіб шляхом приєднання їх до більш потужних; упроваджуються державні стандарти з конкретних робітничих професій на модульно-компетентнісній основі.

У 2017 році Міністерство освіти і науки запропонувало до громадського обговорення проект Типового навчального плану для 10–11 класів [2]. Проект документа передбачав зміну підходів до формування переліку предметів у 10–11 класах. Інваріантний складник цього типового плану передбачав навантаження на учня в розмірі 30 годин на тиждень в 10-му та 33 години в 11-му класах. Отже, за граничного навантаження дитини в школі у 33 години на тиждень можливість увести факультативне вивчення додаткових предметів фактично відсутня.

У проекті Типового навчального плану для учнів 10–11 класів запропоновано суттєво іншу систему створення навчального плану для школи, а саме: скорочення кількості обов'язкових предметів (інваріантної складової) – з 22 до 9, що дає можливість школі визначити свій профіль і поглиблено викладати обрані предмети; старша школа має стати профільною, а отже, школи самостійно обиратимуть профіль, а діти – необхідний їм профіль навчання; можливість для шкіл створювати власні “спецкурси” для поглиблення профільного навчання. Тобто йдеться про викладання вузьких спеціалізованих дисциплін, які є близькими до профілю, що обирає школа; з'являються інтегровані предмети “Література”, “Історія”, “Людина і суспільство”, “Математика”. У старшій школі дитина має обов'язково отримати цілісну картину світу. Саме тому, навіть якщо школа обирає для поглибленого вивчення гуманітарні предмети, загальні знання з біології, географії, астрономії, екології, фізики та хімії вона отримує в рамках інтегрованого предмета “Людина і природа”, який у такій школі читатиметься 3 години на тиждень. Інтегровані знання з правознавства, економіки, предмета “Людина і світ” школярі старших класів отримуватимуть у рамках предмета “Людина і суспільство”.

Отже, до 2023 року має бути прийнятий новий стандарт профільної школи, до 2025 року – сформована мережа закладів III ступеня, а до 2027 року – повноцінний запуск профільної школи.

**Висновки.** Із наведених фактів можна зробити висновок, що, відповідно до прийнятих за всі ці роки Міністерством освіти України нормативно-правових документів, варто очікувати, що класи в школах будуть комплектуватися не стільки за віковими параметрами, скільки за способами діяльності: дослідження, проектування, творчість, схильності, здатності, бажання отримати ту чи іншу професію або поглиблено вивчати той чи інший шкільний предмет. Проте маємо іншу законодавчу ситуацію й змальований вище сценарій може розглядатися лише як гіпотетичний.

#### **Використана література:**

1. Загородня А. А Диференціація змісту навчання в старшій школі України (1991–2010 рр.). *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною

- участью, 11–12 жовтня 2018 р. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2018. С. 141–148.
2. Загородня А. А. Відображення процесів диференціації в змісті освіти старшокласників (2000-і роки). *Вісник ЗНУ. Серія "Педагогічні науки"*. 2018. № 1. С. 5–11.
  3. Загородня А. А. Диференціація змісту навчання у старшій школі: історико-аналітичний аспект. *Молодь і ринок*. 2018. Вип. № 3 (158). С. 30–35. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.128884>.
  4. Загородня А. А. Профілізація загальної середньої освіти в контексті ідей НУШ. *Молодь і ринок*. 2019. Вип. № 10 (177). С. 126–130.
  5. Про загальну середню освіту : Закон України від 06.07.2010 № 2442-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 46. Ст. 545.
  6. Про освіту : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38–39. Ст. 380.
  7. Концепція Нової української школи (колегія МОН від 27.10.2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
  8. Концепція профільного навчання. URL: <http://www.uazakon.com/document/fpart86/idx86618.htm>.
  9. Про перехід загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і 12-річний термін навчання : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2000 № 1717.
  10. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275-р.
  11. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.
  12. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013.

#### References:

1. Zahorodnia A. A. (2018). Dyferentsiatsiia zmistu navchannia u starshii shkoli yak efektyvna umova realizatsii osobystisno-orientovanoi paradyhmy osvity [Differentiation of the content of education in senior school as an effective condition of realization personalized-oriented paradigm of education]. *Teacher education: Theory and Practice: Coll. of scientific papers. Series: Pedagogy. Vol. 25 (2-2018)*, 59–65 [in Ukrainian].
2. Zahorodnia A. A. (2018). Vidobrazhennia protsesiv dyferentsiatsii v zmistu osvity starshoklasnykiv (2000-i roky) [Reflection of differentiation processes in the content of education of high school students (2000s)]. *Visnyk ZNU: Pedahohichni nauky. Vol. 1, 5–11* [in Ukrainian].
3. Zahorodnia A. A. (2018). Dyferentsiatsiia zmistu navchannia u starshii shkoli: istoryko-analitychnyi aspekt [Differentiation of the content of education in high school: historical and analytical aspect]. *Molod i rynok. Vol. № 3(158)*, 30–35. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.128884> [in Ukrainian].
4. Zahorodnia A. A. (2019). Profilizatsiia zahalnoi serednoi osvity v konteksti idei NUSH [Profiling of general secondary education in the context of NUSH ideas]. *Naukovo-ped. zhurn. «Molod i rynok»*. Vol. № 10 (177), 126–130 [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro zahalnu seredniu osvitu» № 2442-VI vid 06.07.2010, VVR, 2010, № 46, st. 545 [Law of Ukraine «On General Secondary Education» № 2442-VI of 06.07.2010, OJSC, 2010, № 46, p. 545]. (2010, July 7) [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» (Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2017, № 38–39, st. 380) [The Law of Ukraine «On Education» (Verkhovna Rada of Ukraine (BBR), 2017, № 38-39, p.380).] (2017) [in Ukrainian].
7. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly (kolehiiia MON vid 27.10.2016) [Concept of the New Ukrainian School (MES Board of 27.10.2016)]. (2016, October 27). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
8. Kontseptsiiia profilnoho navchannia [The concept of profile training]. (n.d.). [uazakon.com](http://www.uazakon.com/document/fpart86/idx86618.htm) Retrieved from <http://www.uazakon.com/document/fpart86/idx86618.htm>. [in Ukrainian].
9. Postanova KМУ «Pro perekhid zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv na novyi zmist, strukturu i 12-richnyi termin navchannia» № 1717 vid 16.11.2000 roku [CMU Resolution «On the Transition of Comprehensive Educational Institutions to the New Content, Structure and 12-Year Term of Education» No. 1717 of November 16, 2000]. (2000, November 16) [in Ukrainian].
10. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia serednostrokovoho planu priorytetnykh dii Uriadu do 2020 roku ta planu priorytetnykh dii Uriadu na 2017 rik» vid 3 kvitnia 2017 r. № 275-r. [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the mid-term plan of priority actions of the Government until 2020 and the plan of priority actions of the Government for 2017» of April 3, 2017 No. 275-p.] (2017, April 3) [in Ukrainian].
11. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity vid 17.04.2002» [Presidential Decree «On the National Doctrine of Educational Development of April 17, 2002»] (2002, April 17). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002> [in Ukrainian].
12. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku» vid 25 chervnia 2013 roku № 344/2013. [Presidential Decree «On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021» of June 25, 2013 No. 344/2013] (2013, June 25) [in Ukrainian].

#### **Zahorodnaya A. A. School education in Ukraine in 2000's in the context of introduction of profile education**

The article analyzes the process of introduction of profile education in school education of Ukraine in the period from the 2000s of the XX century to the present. The list of normative documents regulating the reform of education and general secondary education in Ukraine, in particular: The Cabinet of Ministers Resolution "On the Transition of General Educational Institutions to a New Content, Structure and 12-Year Study Period" (2000); The National Doctrine of Educational Development (2001); "Concept of profile education in high school" (2003); Law on General Secondary Education (2017); National Strategy for the Development of Education for the Period until 2021 (2013); Government's Priority Action Plan for 2020 (2017). The peculiarities of the course of profiling of the content of education in the senior secondary school are determined. Priority tasks for introduction of profile education in school education of Ukraine, which are given in these documents, are outlined. The profiles of teaching in high school are characterized as: scientific; applied; artistic and aesthetic; sports. The tendencies

of implementation of profile training in the educational process of school education of Ukraine are described. The project of a typical curriculum for students in grades 10–11 has been analyzed, which offers a significantly different system of creating a curriculum for the school. Information on the integration of narrow specialized school subjects into one is presented. Among them are: “Man and society”, “Man and world”, “Man and nature”. Perspective ideas on introduction and development of profile education into the education of high school students are analyzed. The structure of the profile high school is outlined. The list of secondary education institutions providing training for vocational students is given.

**Key words:** differentiation, general education, Law of Ukraine, content of education, profile education, high school, pupils.

УДК 377:159

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.73-1.26>

Капінус О. С.

## КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Аналізується актуальна педагогічна проблема підвищення ефективності професійної підготовки фахівців і майбутніх офіцерів Збройних сил України зокрема. В основі побудови та забезпечення ефективного функціонування системи військової освіти України, реалізація завдань якої відбувається у вищих військових навчальних закладах, лежить вітчизняний педагогічний досвід підготовки офіцерських кадрів, досвід професійної підготовки офіцерів провідних країн-членів НАТО з урахуванням тенденцій і напрямів її розвитку, викликів і загроз національній безпеці держави й об'єктивних потреб щодо рівня професійної готовності майбутнього офіцера до самостійного виконання передбачених посадою функціональних обов'язків.

Акцентовано увагу на потребі пошуку шляхів забезпечення належного рівня сформованості професійної суб'єктності майбутнього офіцера як передумови його успішної професійної діяльності. Професійну суб'єктність визначено інтегрованим показником відповідності рівня професійної підготовленості майбутнього офіцера потребам майбутньої військово-професійної діяльності.

Визначено, що нагальна потреба цілеспрямовано формувати й актуалізувати суб'єктні якості майбутнього офіцера з метою оптимальної реалізації інтелектуального, професійного та суб'єктного видів потенціалу як суб'єкта військово-професійної діяльності згідно з очікуваним результатом його професійної підготовки у ВВЗО визначає формування професійної суб'єктності, безпосереднім проявом якої є готовність бути повноправним суб'єктом, сприймати суб'єктність інших військовослужбовців, цілеспрямовано її формувати і транслювати в професійній діяльності.

Проблема формування професійної суб'єктності як основи особистісного та професійного розвитку майбутніх офіцерів, створення умов перетворення особистості курсанта на суб'єкт військово-професійної діяльності, як наслідок, становлення особистості військовим професіоналом є актуальною в сучасній педагогіці й потребує пошуку шляхів її вирішення.

Оптимальним варіантом розв'язання обумовленої проблеми визначено розроблення Концепції формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України, що сприятиме розумінню, трактуванню, виявленню та реалізації ідей її побудови й забезпеченню функціонування.

**Ключові слова:** курсант, майбутній офіцер, суб'єкт, концепція, освітній процес, вищий військовий навчальний заклад.

В умовах протидії збройній агресії сучасні Збройні сили України (далі – ЗСУ) потребують офіцерів, що здатні ефективно й успішно керувати військовими колективами, ухвалювати виважені рішення та нести свідому відповідальність за них. Крім того, сучасний офіцер має вміти швидко адаптуватися до різних умов військово-професійної діяльності, змінювати її та удосконалювати на основі самостійно набутих знань, знаходити шляхи успішного розв'язання військово-професійних завдань у будь-яких нестандартних ситуаціях.

Очікуваним результатом професійної підготовки майбутнього офіцера у вищих військових закладах освіти (далі – ВВЗО) є створення умов реалізації інтелектуального, професійного та суб'єктного видів потенціалу курсанта як суб'єкта військово-професійної діяльності, формування його професійної суб'єктності, безпосереднім проявом якої є готовність бути повноправним суб'єктом, сприймати суб'єктність інших військовослужбовців, цілеспрямовано її формувати і транслювати в діяльності.

**Мета статті** – аналіз шляхів підвищення ефективності формування професійної суб'єктності майбутнього офіцера під час навчання у ВВЗО та розроблення Концепції формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України, оскільки означене актуальне питання ще не має достатнього теоретичного, методологічного та методичного обґрунтування в педагогічній науці.

Система військової освіти забезпечує підготовку та комплектування ЗСУ офіцерськими кадрами як фахівців “з високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури” [3], якість підготовки яких визначає обороноздатність держави, її спроможність до захисту національних інтересів. Інтегральним показником підготовленості випускника ВВЗО до самостійного виконання службово-бойових завдань є сформованість професійної суб'єктності майбутнього офіцера.